

Angstaanjagend

Acht augustus, die hele dag heeft in het teken van naderend onheil gestaan en toch heb ik geen aanwijzing opgepakt. Geen enkele. In retrospectief wordt alles betekenisvol wat op het moment zelf naar de zijlijn verdwijnt. Hoe kan ik zo blind zijn geweest! Ik kan mezelf voor de kop slaan om mijn onoplettendheid, mijn zorgeloosheid en egocentrisme. Na deze zonnige dag is alles radicaal veranderd, niet alleen ik, de hele wereld verandert angstaanjagend met me mee. Zelfs de zee is in een klap grauw geworden, de hemel trekt dicht, de schelpen snijden gemener in mijn voetzolen.

‘Het is angstaanjagend,’ had Yves eens tegen me gezegd toen we spraken over het leven met z’n tweeën, ‘als je bedenkt dat het huwelijk bijna in alle gevallen een onderneming wordt waarbij het individu en zijn vrijheid en iedere vorm van verrijking buiten het huwelijk om worden vernietigd.’

Ik liet zijn uitspraak toen langzaam op me inwerken, de woorden proevend: het huwelijk als ‘een onderneming’, het leven daarbuiten als een ‘rijk van mogelijkheden’, het getrouwd zijn dat ‘vernietigend voor het individu’ is. Ze tolden door mijn labyrint van meningen en emoties, soms raakten ze punten scorend aan de mijne: ja-ja-ja, met een flipperkasteffect, soms raakten ze uit hun baan door twijfel, of werden weg gemept om weer terug te keren en nog even na te dolen: ik-en-Yves...voor-vast, voor-altijd? Tot slot kreeg hij van mij gelijk.

Ik voel me meestal zo loom en voldaan eenmaal weer tot woorden in staat en ik mag me dan graag naar Yves zijn meningen voegen. Indolentie? Nee. Zo’n innig verstrengeld gevoel geeft me die eensgezindheid in opvatting, bijna als de eenwording van onze lichamen. Samen één overtuiging: de vrijheid-voor-elk, die zegeviert boven het altijd-samenzijn. Op deze acht augustus *vieren* we elkaar voor het vierde jaar: het samenzijn én de tijdspannes van loslaten, elkaar mijden zelfs. Wij samen gelukkig, de rest van de wereld geketend en getekend door onvrijheid. In die uitzonderingspositie wil ik me graag wentelen met hem. Liefhebben in ongebondenheid. Die passie delen wij, Yves en ik. Ik wens de grote hoogte waartoe we elkaar brengen lang te rekken, maar niet tot het uiterste, niet tot uitgerektheid. Weer van elkaar gescheiden worden geeft verlangen naar het volgende weerzien, is voeding voor de honger naar elkaar.

‘Wars te zijn van hebzucht boet niets van het samenzijn in, nee, verheft liefde naar haar zuiverste vorm,’ zegt Yves.

Deze overtuiging zingt zich een weg in mijn brein: *weg van jou is op weg naar jou, telkens weer terug naar jou, terug naar jou, heen en weer, eb en vloed, de slinger van de klok, de golven van de zee*; een wiegende liefde zonder in slaap te sukkelen.

Mijn hand zoekt zijn kaak, volgt die tot de kin, overbrugt de middellijn van zijn gezicht waar bij hem een kuiltje zit, en volgt de andere helft. Vanaf zijn oor keer ik op de tast terug, telkens heen en weer. Ik volg de vaste lijn alsof ik al zijn nog jonge trekken, sterke overtuigingen langsloop, volg tederheid en wilskracht, streel alsof ik alleen die kaak liefheb. Zo kan hij nooit meer ouder worden dan vijfendertig.

Hij streelt steevast mijn oorlelletje waarin ik geen gaatjes heb laten maken al staan

orbellen me goed. Fondantjes noemt hij die, want hij vindt ze volmaakt gemodelleerd: rond, roze, symmetrisch, met een kleine komvormige curve.

‘Die vleesfondantjes weerspiegelen je complete schoonheid; jij blijft eeuwig jong, zegt hij, een samenvatting zoekend voor zijn gedachten. Vaak neemt hij er één in zijn mond en sabbelt erop als op snoepgoed. Dan tintelt en kietelt het met rillingen die doorlopen tot in al mijn tenen. Wat een heerlijk gevoelig orgaan; daar ga je toch niet in boren! Een lok die hij achter mijn linkeroor schuift, zijn vingers die door mijn haren kammen; zijn vrije hand ligt nooit stil, blijft strelen. Ook hij volgt een spoor, de lijn van mijn neus, kin en kaak, hals, de ruimte tussen mijn borsten om met die ene vinger mijn lichaam te splitsen. Dan streelt hij mijn lijf opnieuw, de helft waar hij bij kan, neemt één borst in zijn hand, raakt één schouder aan, telt de vingers van één hand en masseert hen alsof hij een glacé handschoen aanschuift en glad strijkt. Ons naspel is voorspel voor de volgende keer, een belofte voor het treffen hier op het zand voor zijn armoedig strandhuis.

Een uur later. Ik spoed me op weg naar huis, spoel me af in het zoute koude zeewater. Een hoge opspattende golf die de vloed brengt neemt alles mee: sperma, speeksel, zweet en geuren, het spoelt de mantel weg die ons zojuist nog omhulde. In één ruk. Dit is afscheid, zonder een vluchtige kus of een laatste streling. Het water onthult en ontmaskert. Ik voel me uitgekled worden, ik voel me naakt hoewel ik voor mijn vertrek mijn badpak weer heb aantrokken. De kilte van het water in de klevende stof van mijn badpak, het kleffe zand tussen de tenen, de plakkende haarslierten in mijn gezicht en alle verholen werkelijkheid keert zich in één slag tegen mij, net als die golf. Ook in mijn hoofd wordt plaatsgemaakt voor andere invloeden. Ik volg een andere gedachtelijn die door heimelijkheid gespleten meestal eindigt in twijfel. Kiezen voor een echtgenoot met wie ik me tot voor kort gelukkig waande? Die ik ook niet kan verlaten.

Jacques, mijn man, en ik zijn comfortabel met elkaar, gelijkmatig in onze stemmingen, vredig en zorgzaam voor elkaar, al twintig jaar. Het huwelijk met hem biedt mij een basis waarop ik zelfvertrouwen kweek als kruiden in een moestuintje, met toewijding en geduld. Maar de passie bleef uit, mijn moestuin verschaft ons smaakvolle gewassen maar de orchidee ontbreekt, of de magnolia, nog liever gezegd, omdat magnolia in het vroege voorjaar zo kort en heftig alles prijsgeeft. Mijn echtgenoot verschaft mij alles om de moestuin te onderhouden; hij is mij toegewijd en royaal in heel zijn wezen.

Ik vraag mij plotseling af of ik Yves daarom ongebonden kan liefhebben. Juist door dit huwelijk dat me bindt, beperkt en niets van mijn eigenheid heel laat.

Is die liefde voor Yves wel zo vrij? Is die niet ook begrensd door voorwaardelijkheid? Hoe loopt die lijn bij Yves? Kan ook hij mij alleen liefhebben omdat er mogelijkheden over moeten blijven met iemand anders, elders? Ik word me door de wind die langs mijn huid streelt en alleen de natte plekken verkilt bewust van de paradox die wij ‘vrijheid’ noemen, die voorschrijft hoe passie en vrij-zijn tot leven komen.

Ik keer me tot de horizon om de oneindige mogelijkheden die zich verborgen houden, die niet hier aan de kust te ontdekken vallen, niet bij Yves in zijn strandhuis, niet op de duintop waar onze villa zich bevindt en waar mijn echtgenoot Jacques de zeezichten schildert. Telkens opnieuw het veranderende licht probeert hij te vangen in een beperkt

palet van kleuren. Zo de tijd vergeet en ook mij vergeet, zoals ik hem vergeet in mijn passie. Mijn man die nooit mee gaat zwemmen omdat hij het te koud vindt, die de overgang van warme zon naar koud zeewater niet verdraagt. Die elke onverwachte gebeurtenis op dezelfde manier probeert te beheersen indien niet te voorkomen, die alles gladstrijkt wat maar enigszins wil rimpelen. Alleen aan de kunst wijdt hij zijn hartstocht. Ik verdraag de zon en de wind, de droge en de natte plekken. Ik laat de rillingen over mijn huid en door mijn lichaam gaan, snuif de zilte lucht op, voel het scherpe schelpenzand. Ik bied de tegenstrijdige gedachtes vrij baan, laat ze tolleren en doleren, ik dwing ze nergens toe, ze mogen gaan waar ze willen, ook al zijn ze soms angstaanjagend.

Waar net nog de golven over mijn voeten stroomden, voel ik aan het trekkend zand onder mij dat het laag getij zich aandient en dat ik daar al een hele tijd sta te mijmeren. Ook de zon is gezakt en het schip dat lang links van mij voer, nu rechts uit mijn blikveld verdwijnt. Hoe lang sta ik daar al? Waarom snel ik mij niet zoals anders gelijk richting huis om een douche te nemen en aan het bereiden van een maaltijd te beginnen? Jacques houdt van een voedzaam diner, die wacht op mij. Het lijkt wel drijfzand zoals ik aan de bodem wordt vastgezogen. Mijn wilskracht ebt weg, net als het water, en maakt plaats voor huiveringen, vreemd, terwijl de zon nog warm is. Steekt er een windvlaag op? Een onbestemd gevoel overwint het vrij en ongebonden zijn, de tevredenheid met mijn bestaan. Alsof er iemand van achteren mij besluipt om me onaangenaam te verrassen. Ik draai me met een ruk om, maar er is niemand, alleen in de verte bespeur ik nog badgasten. Met moeite trek ik mijn voeten uit het zuigend zand, en traag herneem ik mijn weg naar huis. Voor me verschijnen ineens kwallen op het strand, wit transparant zijn ze met onder hun hoed vier witte ringen; het zijn oor-kwallen. De meeste zijn klein, een enkele is volwassen. Omzichtig vervolg ik mijn weg laverend tussen de dode geleiachtige wezens die meer plant dan dieren lijken. Op de hoogte van ons huis waar ik naar boven moet, door de duinen, houd ik stil. Het onbestemde gevoel is in onheilspellende spanning overgegaan. Ik loop tussen de kwallen als in een mijnenveld. Waarom alleen op deze hoogte? Twintig meter verder houdt het op, daar glinsteren geen kleine drilpuddinghoopjes meer in de zon. Het natte deel van het strand wordt groter, de zee trekt zich steeds meer terug en strijkt gelijk het strand glad. Vlak bij de waterlijn zie ik een extra grote kwal liggen, die door de uitglijdende golf traag wordt overspoeld maar het hoogste gedeelte van de hoed steekt erboven en wordt niet teruggenomen door de zee. Na het wegtrekken van het water zie ik dat wat ik voor een extra grote kwal hield, aan een menselijk lichaam vastzit.

Ik snel toe; er is iemand met zijn gezicht in het zand blijven liggen. Die staat wel weer op, stel ik mezelf gerust. Het lichaam ligt er roerloos bij. De neus is niet vrij, zie ik als ik dichterbij kom, de persoon, - het is een man -, ligt plat met zijn gezicht in het waterverzadigd zand, de armen naast zijn hoofd. Dat hij geen zwembroek draagt, maar een korte kaki short met een blauw T-shirt verontrust me nog meer. Hij is net zo kaal als Jacques, schiet het door me heen. Sta nou toch op! De bewegingloosheid van de man jaagt me angst aan.

‘Meneer?’ Ik grijp zijn arm, wil hem omdraaien, maar het lichaam voelt loodzwaar, dat geeft niet mee. Ik hurk om dan tenminste zijn hoofd te kunnen verplaatsen. Mijn vingers graven in het zand om greep te krijgen. Nog niet begonnen met draaien dringt het dan pas,

- zo vreemd! - tot me door dat het Jacques *is*, die daar ligt. Wat doet die nou in zee? Die zwemt nooit. Zonder zwembroek! Hij *heeft* niet eens een zwembroek. ‘Jacques, wat doe jij hier? Jacques!’ Als ik zijn hoofd opzij heb gelegd en in zijn ogen kijk, zie ik dat hij me niet ziet, dat die starende blik levenloos is, dat er zand op zijn oogbollen plakt. ‘Word wakker Jacques, houd me niet voor de gek! Je zag me aankomen, je wilde me verrassen, toch?’ Oh god, als hij me maar niet achterna is gekomen. Als hij me maar niet heeft gezien bij Yves. Nee, dat kan niet! Zou hij het weten, vermoeden? Zou hij om die reden... Ik voel aan zijn hals maar kan de hartslag niet vinden. Ik pak zijn pols. Jacques houdt te veel van het leven, die doet dat niet. Hij mag niet dood, hij mag me niet zó, met een schuldgevoel, achterlaten. Zijn pols voel ik ook niet. Hartstilstand. Hoeveel mannen van zijn leeftijd hebben geen hartproblemen. Mannen vanaf vijftig, niet helemaal gezond levend, teveel werk, teveel eten en drank en weinig beweging ... en ik heb hem zo gewaarschuwd en altijd gezond voor hem gekookt. Als hij dood is, dan is het zijn eigen schuld, niet de mijne. Zijn pols voelt koud. Dat komt door het koude zeewater. Nee, hij is niet dood, hij komt zo bij. Ik zal het alarmnummer bellen, een mond op mondbeademing, een defibrillator zijn nodig. Maar ik heb mijn mobiel thuis laten liggen en in de directe omgeving zijn geen mensen. Het grijpt me naar de keel dat ik niets kan doen om hem tot leven te brengen, omdat het misschien al te laat is, omdat ik te lang heb stilgestaan in dom gepeins.

God wat een verantwoordelijkheid krijg ik nu.

Met kracht duw ik tegen zijn lichaam om hem om te draaien. Dan pas zie ik aan mijn handen dat er bloed, door de donkere kleur van zijn T-shirt niet gelijk zichtbaar geworden, onder hem uitvloeit. Ook het zand waarop hij ligt is rood. Als ik gehaast om de oorzaak te weten zijn T-shirt optrek, zie ik dat er een afgebroken mes uit zijn rug steekt, dat hij is aangevallen van achteren. Ik staar naar het mes in verbijstering.

Nog angstaanjagender is ‘t dat ik dat mes gelijk herken, omdat het handvat ontbreekt. Dat komt uit mijn messenblok en ik gebruik het nooit, ik laat dat mes erin zitten om geen uitsparing in het blok te krijgen dat je zo slordig aankijkt. Jacques gebruikt het betreffende mes ook nooit.

Iemand, onwetend van dit feit, moet het gepakt hebben en is Jacques achterna gegaan met dat mes, tot in zee aan toe, en heeft toen...gestoken. Bij het terugnemen van het mes bleef diegene met het losse heft in de hand staan. Ik zie de scène zich voor me afspelen. Meer details heb ik niet nodig om in één keer de conclusie te kunnen trekken. Ik begrijp alles. Het meest angstige is wel dat het voelt alsof ik het altijd geweten heb, alsof het inzicht er al was voor ik het toeliet, het voelt zelfs of ik al lange tijd op dit moment gewacht heb. Het inzicht werd voortdurend tegengehouden door iets anders, een tegenovergesteld gevoel, een wens, een behoefte... Ik voel mijn helder denken met een aan waanzin grenzende zekerheid, net als mijn bijna eidetisch voorstellingsvermogen. Waar ik in elkaar zou moeten storten, gillen, huilen, weglopen... word ik juist rustig, en kan handelen, ik heb niemand nodig, ik kan het heft helemaal in eigen handen nemen.

Nogmaals voel ik aan zijn hals, aan zijn pols, kijk in zijn nietsziende ogen vol zand. Ik druk zijn oogleden toe die als kleine bulldozertjes het zand van zijn oogbollen schuiven, ik duw zijn opengevallen kaken tegen elkaar en sta dan langzaam op en ren naar huis, de eerste duin over, het pad op waar ons huis op de achterliggende duin staat, passeer het huis, ren door, neem het volgende pad van de burens.

Haar keukendeur staat open en het eerste wat ik zie, is het roestvrijstalen heft met de gaatjes, opgevuld met rubber, dat op haar aanrecht ligt, bebloed en al. Ze heeft nog niet eens het corpus delict opgeruimd! Ze is nog in shock, zie ik. Daar aan de keukentafel heeft ze zichzelf een borrel ingeschonken. Labiele Eileen, zo'n zachtvaardige vrouw, die eens in de zoveel tijd het op haar heupen krijgt. Dat wist Jacques toch? Waarom heeft hij uitgerekend met háár het aangelegd?

'Waarom, Eileen?' vraag ik streng.

Met betraande rode ogen kijkt ze me aan, ik zie haar mond bewegen en haar handen gebaren maken, haar hoofd schudden. Haar ogen veranderen steeds van uitdrukking; het is alsof haar hele lichaam het verhaal vertelt dat ze niet over de lippen kan krijgen. Ik ga tegenover haar zitten, pak haar glas en neem ook een flinke teug van de cognac. Dat ik nooit eerder heb vermoed dat Jacques een verhouding met de buurvrouw is aangegaan, terwijl, nu achteraf gezien, zoveel tekenen aan de wand schreeuwden om ontdekt te worden. Ik had hier eens zijn zonnebril en T-shirt zien liggen, ik had hem meermalen bij haar vandaan zien komen, ook op rare tijden. Voor 'klusjes', zo zielig toch, zo'n vrouw alleen. Ze had model gestaan voor hem. Al even helder als de waarheid omtrent hun verhouding, dringt de reden van mijn eigen blindheid tot me door: ik wilde immers zelf net zo min ontmaskerd worden.

'Hij wilde niet bij jou weg,' prevelt ze, 'hij wilde zelfs een einde aan onze relatie maken. Ik kon dat niet verdragen; dat was zo angstaanjagend.'